

USODNE SNEŽENE IN LEDENE STRMINE

MIRKO KUNŠIČ, MARJAN RAZTRESEN

Zasnežene in zaledenele slovenske gore so to zimo zahtevale nekaj človeških življenj, vemo pa tudi za nekaj primerov, ko se morajo zimski obiskovalci gorá zahvaliti le sreči, da se jim je uspelo izviti iz smrtne zanke (medtem ko nam marsikatera taka zgodba skoraj gotovo ni znana).

Tragična serija se je začela na lansko božično nedeljo, ko je okoli 14. ure talni plaz pod Kredarico zajel tri planince.

»Vidljivost je bila dobra, ko smo v nedeljo v gosjem redu gazili sneg proti Kredarici. Bili smo v kotanji, prvi v koloni je bil **Boris Šutar**, ki se je z **Urošem Robavsom** menjaval kot prvi pri hoji. Uroš je okoli dveh popoldne v pobočju zaslišal pok, hip zatem se je sprožil plaz, ki sem ga dojel kot vse bližje grmenje in tresenje. Boris je nemočen obstal, hip zatem ga je že zajela plazovina, ki je vase potegnila tudi Uroša, potem ko je prijatelju spredaj še lahko zavpil, naj plava. Potem sem se še sam znašel v snežnem objemu. Sila plazu me je oprtanega z nahrbtnikom obrnila na trebuh. Še pred tem sem odvrget eno smučarsko palico, drugo pa mi je izpulil plaz. Vse se je zgodilo tako hitro, da nihče ni bil sposoben čisto nič narediti,« je pripovedoval tretji udeleženec **Jernej Per** iz Trzina (njegova planinska tovariša pa sta iz Mengša).

TROJICA POD KREDARICO

Za zimski pohod na Kredarico so se vsi trije telesno pripravljali več mesecev, ker so za božič želeli biti v Triglavskem domu na Kredarici. Očitno so dan pred odhodom na pot preslišali opozorila meteorologov, ki so hojo v gore odsvetovali, saj je odjuga grozila s plazovi.

Plazovina pod Kredarico je po tristo metrih odložila 26-letnega Jerneja Pera. Njegov prijatelj, 22-letni Uroš Robavs, je bil zasut nedaleč proč tik pod površino. Jernej je videl njegovo roko in lase, zato ga je lahko hitro odkopal iz snega. Nato sta oba na vso moč še pol ure prebadala snežno gmoto in upala, da bosta našla in pomagala tudi 24-letnemu Borisu Šutarju. Ko ga ni našla, sta se nemudoma odpravila v Radovno, kjer sta sprožila reševalno akcijo. Povedala sta, da sta na plazovini pod Kredarico pustila oba svoja nahrbtnika in Borisovo kapo.

Naslednje jutro navsezgodaj, potem ko so bili o nesreči obveščeni predvsem gorski reševalci iz Mojstrane, je iz doline prvič poletel helikopter Ministrstva za notranje zadeve. Vsak od 15 gorskih reševalcev, kolikor jih je bilo ta dan namenjenih na goro, je bil opremljen z lavinskimi žolnami, lopatami, tri metre in pol dolgimi zlozljivimi lavinskimi sondami in turnimi smučmi, tovorili pa so tudi univerzalna nosila in še veliko osebne opreme. Pršlo

je, sunki vetra so presejali 15 metrov na sekundo, Kredarica je bila ovita v meglo. Zaradi takih vremenskih razmer sta pilota s helikopterjem peljala na goro naenkrat samo po tri reševalce, najprej pa sta peljala **Igorja Potočnika** s šestletnim lavinskim psom Bibo.

Trikrat je pes kopal na različnih krajih na plazu, ki so ga gorski reševalci prej prebodli z lavinskimi sondami, potem je začel kopati tako divje, da si je na zmrznjenem snegu poškodoval blazinice prednjih tac. Tam je bil zasuti planinec, ki mu seveda ni bilo več pomoči.

Kot so povedali gorski reševalci, so imeli trije planinci zadovoljivo osebno opremo za hojo po zasneženem visokogorju, vendar premalo izkušenj za tvegan zimski vzpon na Kredarico. Čas za tak vzpon pa sploh ni bil primeren. Trojica je iz Mengša odšla ob treh, iz Krme pa ob štirih zjutraj. Devet ur pozneje so se znašli v plazovini. Normalno zimsko pot proti Kredarici so zgrešili za 500 metrov, ko so šli preveč levo, hodili pa so tudi kakšnih 200 metrov stran od poti, ki poleti pelje na Kredarico. Ko so bili v kotanji nad Konjskim sedlom, se je od pobočja nad njimi odtrgal talni plaz in zgrmel nadnje. Po 300 metrih je v rahlem levem ovinku plazovina vrgla na površino najprej Jerneja Pera, Uroš Robavs je bil blizu njega, nedaleč od tod pa so dan pozneje reševalci poldrugi meter globoko našli Borisa Šutarja. Kot so pokazale vse dosedanje izkušnje, so bile njegove možnosti za preživetje že kmalu po zasutju prav majhne.

Tiste dni, najverjetneje celo isti dan, sta pod plazom nekje pod Mojstrovko, kot vse kaže, končala tudi **Jasna Bratanič** in **Stane Belak-Šrauf**, o čemer smo podrobno že poročali.

SMRT GORSKEGA REŠEVALCA

Približno tri tedne pozneje, sredi januarja, so bile usodne Kamniške Alpe.

Dne 17. januarja popoldne je takoj po končani službi odšel na kondicijsko turo na Kamniško sedlo kamniški alpinist **Janez Slokan**. Pri Kamniški koči na Jermanovih vratih je srečal dva planinca, ki sta mu povedala, da je višje na pobočjih močno poledenele Brane huje poškodovan planinec **Aleš Janžekovič** iz Domžal, ki da mu je ledena kloža poškodovala gležnja obeh nog. Slokan je prek radijske postaje GRS takoj ob 17.30 poklical v dolino, kjer so isti trenutek po prejemu sporočila sprožili reševalno akcijo. Že okoli šestih zvečer, v trdi temi, je iz Kamnika odšla večja skupina gorskih reševalcev, ki je na Kamniško sedlo prišla okoli desetih zvečer.

Prva skupina sedemnajstih reševalcev je takoj nadaljevala pot na pobočja močno poledenele Brane (2253 m) — in na tem pobočju se je zgodilo: 40-letnemu gorskemu reševalcu in izkušenemu alpinistu **Janku Plevelu-Pubiju** iz Mekinj pri Kamniku se je pod nogami utrgala velika kloža nepredelanega snega pod ledeno

plastjo, odneslo ga je kakšnih 250 metrov po strmini, gladki kot steklo, s cepinom se je sicer poskušal ustaviti, vendar mu ni uspelo, vrglo ga je prek približno 150 metrov visoke skalne stene, kjer je izginil v temi nad Logarsko dolino.

Reševalec **Tomaž Humar** se je po vrvi takoj spustil prek skalnega skoka, vendar je kolegom lahko sporočil le to, da ni sledu za prijateljem. Tako so alpinisti **Janez Jeglič, Silvo Karo, Marko Prezelj** in **Rado Nadvešnik** nemudoma sestopili v dolino Kamniške Bistrice, se po cesti odpeljali v Logarsko dolino, kamor so prispeli pol-drugo uro po polnoči, se takoj odpravili v pobočje Brane in pod skalnim skokom ob 3.30 ponoči našli truplo Janka Plevela, ki ga je gora močno spremenila.

MLADENIČ Z VELIKO SREČE

Pri poškodovanem Alešu Janžekoviču je bil tedaj še vedno Janez Slokan, ki je s Kamniškega sedla odšel k njemu, brž ko je v dolino oddal sporočilo o nesreči, ponoči pa so tja gor prišli še drugi kamniški gorski reševalci. Janžekoviča s poškodovanimi gležnji obeh nog, ki mu jih je ranila ledena kloža, so zgodaj zjutraj s policijskim helikopterjem odpeljali v dolino in v bolnišnico. Prav tako je helikopter izpod Brane odpeljal mrtvega Janka Plevela. Reševalci so se v dolino vrnili peš, potem ko so na pobočjih Brane preživeli več kot 15 strupeno mrzlih nočnih ur.

26-letni alpinist Aleš Janžekovič je imel velikansko srečo, da je ostal živ. Od doma je odšel, ne da bi komurkoli povedal, kam je namenjen — njegovi starši so bili prepričani, da je v Ljubljani na univerzi. S seboj ni imel nikakršne opreme, s katero bi v dolino sporočil, da

se mu je zgodila nesreča. Na srečo sta ga slišala dva gorska obiskovalca, ki sta na Kamniškem sedlu (kakšna sreča!) srečala alpinista Janeza Slokana, opremljenega z radijsko postajo GRS in še marsičem drugim, s čimer je pozneje pred mrazom zavaroval sebe in Janžekoviča.

Vprašanje je, kako bi končal Janžekovič, če tam ne bi bilo treh ljudi. V svojem avtu, ki ga je parkiral v Kamniški Bistrici, je pustil na roko napisan listek, da odhaja iz Bistrice v Repov kot in prek Zeleniških špic na Srebrno sedlo (2115 m), od tod pa prek Sukavnika na Kamniško sedlo (1884 m) in nazaj v dolino. Toda nekje v Klinu na pol poti do Kamniškega sedla si je očitno premislil in namesto proti Repovemu kotu, na vzhod, zavil proti Kamniškemu sedlu in od tod na Brano (2253 m). Če trojice gornikov takrat ne bi bilo pod Brano, če se Janžekovič ne bi vrnil, njegov avto pa bi našli, bi ga zanesljivo iskali tam, kamor jih je usmeril s sporočilom na listku.

NEZGODI IZKUŠENIH ALPINISTOV

V primerjavi s temi so imeli mnogo več sreče v sneženih in ledenih gorah te zime nekateri drugi gorski obiskovalci.

Izkušen alpinist, gorski vodnik in gorski reševalec **Stane Klemenc** iz Ljubljane se je lepega januarskega dne odpravil na Grintovec, da bi posnel nekaj zimskih fotografij. Doma je seveda povedal, kam je namenjen, in ko ga do polnoči ni bilo nazaj, je njegova žena sprožila reševalno akcijo. Gorski reševalci iz Kamnika so se nemudoma odpravili na pot in alpinista našli na pobočju močno poledenelega vršnega grebena Grin-

namesto komentarja

PZS SE STARA

Z marsikatero strani bi mogoče v planinski organizaciji slišati, da postaja Planinska zveza Slovenije organizacija, katere vrh se vse bolj stara.

Po eni strani je to mogoče razumeti: človek, ki se je vse življenje aktivno ukvarjal s planinstvom, ima z upokojitvijo več časa, da temu delovanju posveti še več svojih prostih ur.

Po drugi strani bi to lahko imelo neprijetne posledice: mladi, še zelo aktivni in dejavni na številnih področjih, predvsem pa vsak na svojem poklicnem, imajo za amatersko delovanje v planinski organizaciji bistveno manj časa kot upokojenci, poleg tega pa marsikateri mlajši planinec ni pripravljen v različnih društvenih in zvezinih organih na dolgo razpravljati z ljudmi iz mnogo starejše generacije, deloma zaradi vpludnosti do starejših in deloma zaradi nekaterih popolnoma drugačnih pogledov na probleme.

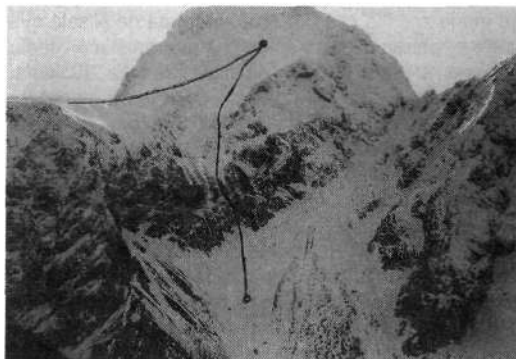
Tako je marsikje videti, kot da starejši mladine ne bi

pustili zraven: na ravni Planinske zveze, meddruštvenih odborov in planinskih društev je v vodstvih povprečno več starejših kot mlajših, ker imajo starejši več časa za društveno dejavnost kot mlajši in »pridejo zraven« mlajši šele takrat, ko se starejši nepreklicno umaknejo. Kjer pa se niso umaknili posamič, v odborih sploh ni srednje generacije, ki bi bila vez med starejšimi in mlajšimi.

V številnih strukturah slovenske planinske organizacije zato manjka mladostne svežine in mladostnih zamisli, ki skorajda ne morejo nastati v starejših glavah. Tako imajo starejši planinci v svoji organizaciji pogosto kar dvojni glas, v sekciji upokojencev, kjer ta obstaja, in še v drugih organih, kjer so starejši člani prav tako v večini. Tisti, ki jim statistika marsikaj pomeni, že trdijo, da je v upravnem odboru Planinske zveze Slovenije okoli 80 odstotkov starejših planincev, v meddruštvenih odborih planinskih društev pa okoli 60 odstotkov. To bi lahko pomenilo, da so »zraven« tisti, ki imajo (vsaj navidez) največ časa, ne pa tudi tisti, ki so v najaktivnejših letih življenja.

Tudi o tem bi bilo vredno premišljevat ob novih kandidaturah za funkcije v slovenski planinski organizaciji.

Marjan Raztresen

Pobočje Brane: tam, kjer se črta prelomi, se je Janezu Plevelu utrgala kloža, odneslo ga je po ledeni strmini in prek skalnega skoka, pod katerim je mrtev obležal

Foto: Slavko Šetina

tovca. Pozno popoldne mu je zaradi nepazljivosti po ledu odneslo dereze, brez njih je poskušal priti vsaj do sedla, zdrsnilo mu je, ujel se je s cepinom in dobil nekaj prask ter sklenil, da ostane tam, kjer je, ker bi ga vsako tvegano sestopanje lahko veljalo življenje. S cepinom je v pobočje skopal luknjo, se zavil v vsa oblačila, ki jih je imel s seboj, in tam počakal reševalce. Ko so mu dali dereze, so vsi skupaj brez težav zgodaj zjutraj sestopili v dolino Kamniške Bistrice.

Ravnal je popolnoma pravilno: s seboj je imel toliko opreme, da bi noč v gori lahko prebivakiral (saj to ne bi bilo prvič), brez panike je sklenil počakati na gorskem pobočju, ker je vedel, da ga bodo tam iskali, saj je doma povedal, kam je namenjen.

Drugačno srečo je imel drugi vrhunski alpinist **Filip Bence**, alpinistični inštruktor in gorski reševalec iz Trziča. V nedeljo sredi letošnjega januarja je sestopal iz severne stene Storžiča. Prav nič ni podcenjeval razmer, kakršne so bile ta dan v gori. Ko se je vzpenjal, so dereze še grabile v poledenelo snežno skorjo, nazaj grede pa se mu je nekje že pod bivačkom ledena skorja predrla. »Noga se mi je ugreznila,« je pripovedoval, »zavestno sem iskal oporo, da bi se ujel, kajti vedel sem, da me bo sicer odneslo. In res se je to zgodilo. Vrglo me je deset metrov čez skalni skok in mi še pred tem iztrgalo ledno kladivo iz rok. Dobesedno sem se zapicil v sneg. Na srečo je čelada prestregla več udarcev, vseeno pa so bile posledice padca krvavenje po obrazu in ogromno bolečin. Ko me je vrglo, se enostavno nisem mogel več ustavit...«

Vendar je imel potem srečo. Sam je prišel do avtomobila, se odpeljal domov, si izmil kri in se odpravil v zdravstveni dom Trzič, od koder so ga z rešilcem odpeljali v jeseniško bolnišnico na slikanje. Njegov alpinistični prijatelj **dr. Izток Tomazin** se je pridružil mnenju svojih jeseniških zdravniških kolegov in mu »predpisal« nekajtedensko mirovanje.

»Vsi, ki v sedanjih zimskih razmerah hodijo po gorah, bi morali imeti s seboj radijsko postajo in bi morali tudi poznati obe frekvenci GRS, da bi lahko ob morebitni nesreči poklicali pomoč,« pravi Filip Bence. »Sam sem postajo imel s seboj, vendar je nisem potreboval. Zimski obiskovalci gorskega sveta naj bi imeli s seboj v

nahrbtniku tudi čelno svetilko in še vse drugo, kar pozimi sodi v nahrbtnik.«

DVA ZDRSA V TURSKEM ŽLEBU

Srečno se je končala tudi dogodivščina, ki jo je v prvih urah nedelje, 21. januarja, pripovedoval načelnik postaje GRS Celje **Danijel Kopusar**, ko se je z desetimi gorskimi reševalci vrnil domov.

»**Franc Telcer**, ki načeljuje prevaljskim gorskim reševalcem, me je v soboto, 20. januarja, okrog 16. ure obvestil, da sta v globokem ozebniku Turskem žlebu zdrsnila dva planinca,« je pripovedoval Kopusar. »Štirje sicer primerno opremljeni planinci, dva iz Velenja, eden iz Slovenj Gradca in eden iz Središča, so se ta dan vsak zase vzpenjali po poledenem žlebu. Okrog 14. ure je **Rudi Svečko** iz Slovenj Gradca nekoliko nepačno obremenil derezo, v strmini zdrsnil, začel drseti in se ni mogel ustavit. V žlebu mu je — na srečo — potrgalo dereze s čevljev, še večjo srečo pa je imel, da ga je po 400 metrih odneslo mimo skale, ki je v začetku tega ozebника. Tam se je ustavljal ter s polomljenimi rebri in odrgninami po obrazu sam sestopil v dolino.«

Eden od preostale trojice je imel s seboj radijsko postajo, poklical je na pomoč, njegov klic je prestregel radioamater v Prevaljah in obvestilo posredoval policistom, ti pa gorskimi reševalcem. Ko je trojica videla, kaj se je zgodilo četrtemu, se je nehala vzpenjati in je začela sestopati.

Takrat je prišlo do drugega zdrs. Zdrsnilo je **Francu Mršnjaku** iz Velenja, z vse večjo hitrostjo je drsel po žlebu, tudi njemu je snelo dereze, tudi on se je po 400 metrih ustavljal, vendar s hujsimi poškodbami, z dvakrat zlomljeno medenico in poškodovanim gležnjem.

V Frischaufovem domu na Okrešlju sta bila takrat dva planinca, ki sta skupaj z onima dvema, ki sta srečno sestopila iz Turškega žleba, odšla ponesrečencu na pomoč. Vsi štirje so hudo poškodovanemu Mršnjaku pomagali sestopati, na poti pa je bilo takrat že enajst gorskih reševalcev postaje GRS Celje. Pozno zvečer so prišli do ponesrečenca, ki ga je zdravnik GRS **dr. Samo Fokter** oskrbel, potem pa so ga položili v vakuumsko blazino in ga z gorskimi nosilci mariner ob 23. uri prinesli in pripeljali do kraja, kamor je lahko pripeljal reševalni avto.

ZAHRBTNE KLOŽE

O kložah, ki so bile to zimo tako nevarne in za nekatere tako usodne, je pripovedoval izkušen gorski reševalec in alpinist **Cene Grilj** iz Kamnika. Pred leti, ko so šli ponoči in v megli po ponesrečeno Zagrebčanko, ga je na gorski strmini presenetila kloža. Čeprav je do takrat ničkolikokrat vadil ustavljanje s cepinom, vse te teorije (in prakse) takrat ni mogel uresničiti v praksi. Šele po 400 metrih se je zaradi položnejšega izteka kotanje ranjen zaustavil.

Imel je srečo.

Tik pred zaključkom redakcije smo izvedeli, da je plaz odnesel tri planince na Voglu. Eden se je sam rešil, dva sta se v plazovini zadušila.

Iz vseh teh dogodkov bi se zimski obiskovalci gorskega sveta lahko kaj naučili. Žal je med žrtvami gora, tudi zimskih, zasneženih in zaledenelih, prav malo bralcev Planinskega vestnika.